

PWYLLGOR SAFONAU, 19/02/24

Yn bresennol:-

Aelodau Etholedig:- Y Cynghorwyr Anne Lloyd Jones, Beth Lawton a Dewi Owen.

Aelodau Annibynnol: Mr Aled Jones, Mr Hywel Eifion Jones (Cadeirydd), Mr Mark Jones a Mr Dave Wareing.

Aelod Pwyllgor Cymunedol: Mr Richard Parry Hughes

Hefyd yn Bresennol: Iwan Evans (Swyddog Monitro), Sion Huws (Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau) ac Eirian Roberts (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth).

1. YMDDIHEURIADAU

Dim i'w nodi.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Gan gyfeirio at eitem 7, nododd y Cadeirydd, Mr Hywel Eifion Jones, ei fod yn aelod lleyg ar Banel Dyfarnu Cymru.

3. MATERION BRYD

Dim i'w nodi.

4. COFNODION

Llofnododd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfodydd o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd ar 6 Tachwedd, 2023 a 10 Ionawr, 2024 (Cyfarfod Arbennig) fel rhai cywir.

5. DYLETSWYDDAU ARWEINYDDION GRWPIAU GWLEIDYDDOL A'R PWYLLGOR SAFONAU

Cyflwynwyd – adroddiad y Swyddog Monitro yn gwahodd y pwyllgor i gymeradwyo meini prawf ar gyfer monitro ac adrodd cydymffurfiaeth â'r ddyletswydd ar Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol mewn perthynas â safonau ymddygiad Aelodau Grwpiau.

Nododd y Swyddog Monitro:-

- Bod yr argymhelliad i'r pwyllgor yn seiliedig ar awgrymiadau a ddatblygwyd gan Grŵp Swyddogion Monitro Cymru fel dangosyddion posib' ar gyfer meintioli a mesur y ddyletswydd.
- Bod yr argymhelliad yn caniatáu i'r pwyllgor dderbyn adroddiad ystyrion ar ddiwedd y flwyddyn ynglŷn â sut mae'r ddyletswydd wedi gweithio, a hefyd yn caniatáu iddo yntau, fel Swyddog Monitro, adrodd i'r pwyllgor mewn cyd-destun lle mae pawb yn deall beth yw'r disgwyliadau, ayb, ar ei gyfer.
- Y cydnabyddiad nad yw'r ddyletswydd yn un sy'n priodoli ei hun i ddata neu ystadegau'n hawdd, a'i bod fwy i wneud â diwylliant a chlориannu barn.

- Bod y meini prawf yn cynnwys 8 o faterion y gellid eu rhoi ymlaen fel man cychwyn i adrodd yn eu herbyn o ran sut mae'r Arweinyddion wedi cydweithio mewn ffordd ymarferol ar hyrwyddo'r ddyletswydd.
- Mai'r argymhelliad oedd i beidio cynnwys yr opsiynau isod yn y meini prawf am y rhesymau a nodir:-
 - *Arweinwyr Grwpiau i sicrhau, lle mae yna benderfyniad polisi gan y Cyngor, bod aelodau'r Grŵp yn glynu atynt – credid bod y mater hwn yn mynd i dir anodd o ran hawl mynegiant aelodau a hawl aelodau i anghytuno.*
 - *Arweinwyr Grwpiau i sicrhau nad yw gwybodaeth anghywir yn cael ei rhoi allan yn y byd cyhoeddus er osgoi niweidio enw da'r Cyngor – ystyriwyd fod hyn yn agored i ddehongliad a byddai materion megis dwyn anfri dan y Cod yn fwy perthnasol.*
 - *Arweinwyr Grwpiau i sicrhau bod gwiriadau DBS yn cymryd lle'n briodol – credid bod y mater hwn, o bosib', yn priodoli ei hun i amgylchiadau penodol mewn rhai cynghorau, yn hytrach nag yng Ngwynedd.*
- Iddo gynnal trafodaethau defnyddiol ac adeiladol gyda'r Arweinyddion Grwpiau yn unigol yn ystod mis Ionawr ynglŷn â materion sy'n codi ac i gytuno ar gyfeiriad, ayb.
- Bod y cydweithio hyd yma yn argoeli'n broses adeiladol a fydd, gobeithio, yn cyfrannu at gynnal safonau ymddygiad yn y Cyngor, ac efallai'n gyfrwng i drafod materion cyn iddyn nhw ddatblygu.
- Mai'r un her oedd y cwrs Cod Ymddygiad i aelodau a bu llai o ddiddordeb na'r disgwyl yn y cwrs i'w gynnal ar 21 Chwefror. Bwriedid ail redeg y cwrs yn ystod mis Ebrill a byddai'n gyfle hefyd i gael trafodaeth gyda'r Arweinyddion ac i annog presenoldeb ar y cyrsiau.

PENDERFYNWYD cymeradwyo'r meini prawf ar gyfer monitro ac adrodd cydymffurfiaeth â'r ddyletswydd ar Arweinyddion Grwpiau Gwleidyddol mewn perthynas â safonau ymddygiad Aelodau Grwpiau (Atodiad 1 i'r adroddiad a gyflwynwyd i'r Pwyllgor), ynghyd â'r templed ffurflen adrodd (Atodiad 2).

Mewn ymateb i gwestiwn, cadarnhawyd y byddai Arweinyddion y Grwpiau Gwleidyddol yn derbyn copi o'r ffurflen adrodd yn dilyn y cyfarfod hwn.

6. HONIADAU YN ERBYN AELODAU

Cyflwynwyd – adroddiad y Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau yn cyflwyno gwybodaeth i'r pwyllgor am benderfyniadau'r Ombwdsmon ar gwynion ffurfiol yn erbyn aelodau.

Ar bwynt o eglurder, nododd y Rheolwr Priodoldeb ac Etholiadau y dylai'r fersiwn Gymraeg o frawddeg ddiwethaf y crynodeb i'r ail gŵyn (Atodiad 2 i'r adroddiad) ddarllen '*Dewisodd yr aelod gyfeirio'r mater at yr Ombwdsmon i'w ystyried yn hytrach na mynd drwy Drefn Datrys Lleol y Cyngor*'.

Nododd y Swyddog Monitro fod yr ail gŵyn yn amlygu pa mor anodd yw tynnu'r ffin rhwng llefaru rhydd a dweud rhywbeth a allai fod yn dramgwyddus i rai pobl ac roedd yn falch o gefnogaeth yr Ombwdsmon i'r drefn datrys lleol yn ei sylwadau ar yr achos.

Holwyd a oedd yr Ombwdsmon, o bosib', yn awgrymu bod yna ddiffyg ymddiriedaeth yn y drefn datrys lleol, ac a ellid bod yn hyderus bod y drefn yn gadarn ac yn effeithlon. Mewn ymateb, nododd y Swyddog Monitro:-

- Bod y drefn mewn lle a bod addasiadau wedi'u gwneud iddi bellach a thrafodaeth wedi'u cynnal gydag Arweinyddion y Grwpiau Gwleidyddol hefyd.

- Ei bod yn naturiol, wrth fynd i drefn fel hyn, bod cwestiynau'n codi, ond anogid yr aelodau i gael sgwrs gydag ef yn gyntaf ynglŷn â'r camau a roddir mewn lle i sicrhau bod y broses yn deg ac yn briodol.

PENDERFYNWYD nodi'r wybodaeth.

7. ADRODDIAD BLYNYDDOL PANEL DYFARNU CYMRU 2022-23

Cyflwynwyd - adroddiad y Swyddog Monitro yn atodi adroddiad blynyddol Panel Dyfarnu Cymru ar gyfer 2022-23 er sylw'r pwyllgor.

Nododd y Swyddog Monitro fod achos APW/008/2021-022/CT ar dudalen 34 o'r rhaglen yn amlwg yn croesi'r ffin o safbwynt hawl mynegiant, ac yn tanlinellu, er y gall aelodau feirniadu cysyniadau neu anghytuno â barn rhywun, bod gwneud datganiadau sydd yn ffeithiol anghywir, ayb, yn golygu bod y warchodaeth yn diflannu'n sydyn.

Sylwyd bod y crynodeb o achos APW/009/2021-022/CT, hefyd ar dudalen 34 o'r rhaglen, yn nodi ei bod yn ymddangos, ar adeg ysgrifennu'r adroddiad, nad oedd y Cyngor dan sylw wedi cydymffurfio â'r argymhellion o fewn yr amserlen ofynnol, a holwyd beth fyddai canlyniad hynny. Mewn ymateb, nododd y Swyddog Monitro:-

- Bod yr adroddiad yn argymhell y dylai holl gynghorwyr presennol y Cyngor dan sylw fynychu hyfforddiant Cod Ymddygiad, ayb, ond nad oedd grym penodol, ar hyn o bryd, i orfodi materion o'r fath ar gyngor cyfan. Fodd bynnag, petai achos arall yn codi yn yr un cyngor, byddai'r Ombwdsmon yn cymryd sylw o'r ffaith na ddarparwyd hyfforddiant ayb.
- Bod un o'r trafodaethau yn sgil adolygiad Penn yn ymwneud ag ehangu pŵer, er enghraifft, Pwyllgor Safonau, i fynnu bod camau penodol, megis mynychu hyfforddiant, yn cymryd lle.
- O ran yr achos dan sylw, petai'r broblem yn parhau a bod yna ganfyddiadau pellach, o bosib' y byddai'r mater yn cael ei gyfeirio at yr archwilwyr yn y pen draw os yw diwylliant y cyngor yn cyrraedd y lefel yna.

PENDERFYNWYD nodi'r adroddiad er gwybodaeth.

Ar ddiwedd y cyfarfod, nododd y Cadeirydd ei fod yn mynychu cyfarfodydd y Fforwm Cenedlaethol Pwyllgorau Safonau a'i fod wedi gofyn i'r Swyddog Monitro gylchredeg cofnodion y cyfarfod diwethaf i aelodau'r pwyllgor er gwybodaeth unwaith y byddent ar gael.

Nododd y Swyddog Monitro iddo roi cyflwyniad i'r Fforwm ar ei rôl fel Swyddog Monitro Cyd-bwyllgor Corfforedig y Gogledd ac o bosib' y gallai roi'r un cyflwyniad i'r pwyllgor hwn hefyd.

Dechreuodd y cyfarfod am 10.30yb a daeth i ben am 10.50yb.

CADEIRYDD